

บทที่ 1

บทนำ

1. ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

การศึกษาทางไกล เป็นการเปิดโอกาสทางการศึกษาให้แก่ทุกคน ให้สามารถเรียนรู้ได้อย่างทั่วถึงและต่อเนื่องตลอดชีวิต การพัฒนาระบบการเรียนการสอนทางไกลเพื่อถ่ายทอดความรู้และประสบการณ์ให้แก่ นักศึกษาอย่างต่อเนื่อง เพื่อลดข้อจำกัดในเรื่องเวลาและสถานที่ (Casey, 2008) และเป็น การสนับสนุนให้ผู้เรียนสามารถเรียนรู้ผ่านเทคโนโลยีที่ทันสมัย เพื่อตอบสนองความต้องการของผู้เรียน ให้สามารถเข้าถึงข้อมูลสารสนเทศได้อย่างสะดวกและรวดเร็ว (มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, 2553)

การศึกษาทางไกลมีประโยชน์ต่อผู้เรียนและสถาบันการศึกษา ในการเปิดโอกาสการเรียนรู้ให้กับทุกคน (Croft, Dalton & Grant 2010) โดยเฉพาะอย่างยิ่งจะพบว่าการศึกษาทางไกลในรูปแบบออนไลน์มีผลต่อความสำเร็จในการเรียนรู้ (Razak & See 2010; Topping et al. 2013) นอกจากนี้ การศึกษาออนไลน์ผ่านอินเทอร์เน็ตและเทคโนโลยีเว็บถูกนำมาใช้เพื่อสนับสนุนการเรียนรู้ตลอดชีวิตผ่านสังคมการเรียนรู้ในการศึกษาระดับอุดมศึกษา (Graves 2001) นอกจากนี้นวัตกรรมทางด้านเทคโนโลยี ช่วยให้คณะทำงานและครูของสถาบันการศึกษาเพิ่มโอกาสในการเรียนรู้และเพิ่มผลผลิตจากการเรียนรู้ของนักศึกษา (Graves 2001; Hew & Cheung 2014)

การปฏิสัมพันธ์ระหว่างกันผ่านการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารหรือไอซีที มีความสำคัญอย่างมากในการศึกษาผ่านอินเทอร์เน็ต ครอบคลุมการเพิ่มเทคโนโลยีที่หลากหลายเพื่อสนับสนุนการติดต่อสื่อสาร โดยจะพบว่าเทคโนโลยีเคลื่อนที่ มีส่วนสำคัญทำให้การเรียนรู้ผ่านอินเทอร์เน็ตเป็นไปได้อย่างสะดวก ผ่านอุปกรณ์ดิจิทัลต่างๆ ได้แก่ แท็บเล็ต พีซี และมีโอที นอกจากนี้ ไอซีทียังมีบทบาทสำคัญต่อวงการศึกษาก่อนให้เกิดการเปลี่ยนแปลงรูปแบบและวิธีการเรียนการสอน รวมถึงการประยุกต์ใช้เพื่อส่งเสริมและสนับสนุนด้านการศึกษาในทุกๆ ระดับและทุกระบบ (กิดานันท์ มลิทอง, 2548; ปรัชญนันท์ นิลสุข, 2554) สำหรับประเทศไทย ในการสำรวจการมี การใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารในครัวเรือน พ.ศ.2561 (ไตรมาส 1) โดยการสำรวจ ประชากรอายุ 6 ปีขึ้นไป จำนวน 63.3 ล้านคน พบว่ามีโทรศัพท์มือถือ ร้อยละ 89.6 โดยมี โทรศัพท์มือถือใช้ส่วนตัว ร้อยละ 80.8 และใช้ร่วมกันในครัวเรือน ร้อยละ 8.8 นอกจากนี้สำหรับ ประชากรอายุ 15 ปีขึ้นไปที่มีงานทำ จำนวน 38.1 ล้านคน พบว่าจำนวนผู้ใช้โทรศัพท์มือถือมีจำนวน 36.7 ล้านคน หรือคิดเป็นร้อยละ 96.3 (สำนักงานสถิติแห่งชาติ, 2561) สิ่งที่น่าสนใจคือการสนับสนุนครูในการใช้ไอซีทีเพื่อส่งเสริมการสอนและให้ความช่วยเหลือผู้เรียนในการเรียนรู้ผ่านเทคโนโลยีเคลื่อนที่ (OECD/UNESCO, 2016).

ในการเรียนการสอนทางไกล จะพบว่านักศึกษาไม่สามารถปฏิสัมพันธ์ได้อย่างทันท่วงที ส่งผลต่อความพึงพอใจของนักศึกษา และส่วนใหญ่ นักศึกษาเป็นวัยผู้ใหญ่ที่มีงานทำ และเป็นกลุ่มที่มีเวลาค่อนข้างจำกัด ความรู้สึกกดดันต่อการล่าช้าหรือการรอคอยได้น้อย สอดคล้องกับงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง การจัดการเรียนการสอนทางไกล ว่าความรู้สึกในการเรียนคนเดียวของผู้เรียน การขาดการได้รับผลป้อนกลับ การขาดปฏิสัมพันธ์ในสังคม และการประสบปัญหาทางด้านเทคนิคในการเรียนด้วยการใช้คอมพิวเตอร์ ส่งผลทำให้นักศึกษาเลิกเรียนกลางคันได้ (ปราวีณยา สุวรรณณัฐโชติ, 2552; Hone & El Said, 2016)

การศึกษาทางไกลมีการนำเทคโนโลยีเคลื่อนที่มาช่วยส่งเสริมและสนับสนุนการเรียนรู้ของนักศึกษาให้ดีขึ้น และอำนวยความสะดวกให้นักศึกษาสามารถเข้าถึงระบบจัดการเนื้อหาของแหล่งเรียนรู้ได้อย่างสะดวก ถือเป็น การขยายโอกาสในการเรียนรู้ผ่านการใช้เทคโนโลยีที่เหมาะสม (Park, 2019) นอกจากนี้เทคโนโลยีเคลื่อนที่ที่สามารถนำมาใช้เพื่อสนับสนุนกิจกรรมการเรียนรู้ต่างๆ สอดคล้องกับการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ที่มุ่งพัฒนาทักษะที่จำเป็นของนักศึกษาให้มีศักยภาพพร้อมก่อนจบการศึกษา (Prahani et al., 2020)

ในการพัฒนาระบบการศึกษาทางไกล ด้วยการพัฒนาเทคโนโลยีและระบบการเรียนการสอนทางไกลทุกขั้นตอน ที่ส่งเสริมให้นักศึกษาสามารถเรียนด้วยตนเอง ทุกสถานที่และทุกเวลาที่สะดวก เป็นการบริการการเรียนการสอนให้กับนักศึกษา มีการปรับแนวคิดของสื่อหลักและสื่อเสริม ที่รองรับแผนการศึกษาที่หลากหลาย ครอบคลุมการเตรียมช่องทางเพื่อสนับสนุนนักศึกษาผ่านรูปแบบและช่องทางที่แตกต่างกัน

สาขาวิชาศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช เปิดสอนระดับปริญญาตรี ใน 3 หลักสูตร ได้แก่ 1) หลักสูตรศิลปศาสตรบัณฑิต แขนงวิชาไทยคดีศึกษา 2) หลักสูตรศิลปศาสตรบัณฑิต แขนงวิชาสารสนเทศศาสตร์ และ 3) หลักสูตรศิลปศาสตรบัณฑิต แขนงวิชาภาษาอังกฤษ ในปัจจุบันถึงแม้ว่าเฉพาะหลักสูตรศิลปศาสตรบัณฑิต แขนงวิชาภาษาอังกฤษ จะมีการเรียนการสอนออนไลน์เต็มรูปแบบ แต่ก็ยังไม่เปิดช่องทางการศึกษาทางไกลด้วยเทคโนโลยีเคลื่อนที่อย่างเป็นทางการ ประกอบกับในการเรียนหมวดวิชาศึกษาทั่วไปที่เป็นวิชาบังคับของทั้งสามหลักสูตร คือ ชุดวิชาวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยีและสิ่งแวดล้อมเพื่อชีวิต ในการเรียนการสอนยังคงใช้หนังสือเป็นสื่อหลัก

ถึงแม้ว่ามหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช จะให้การสนับสนุนนักศึกษาผ่านรูปแบบและช่องทางต่างๆ แต่พบว่าจำนวนนักศึกษาระดับปริญญาตรีที่ออกกลางคัน (drop out) ยังมีแนวโน้มเพิ่มขึ้น ซึ่งสาเหตุหนึ่งมาจากนักศึกษาส่วนใหญ่ทำงานประจำและมีเวลาจำกัดในการเรียน ทำให้ทางมหาวิทยาลัย ได้มีการพัฒนาเทคโนโลยีและเครื่องมือเพื่อสนับสนุนการเรียนรู้ของนักศึกษา โดยทางหนึ่งมองเห็นประโยชน์ของการใช้เทคโนโลยีเคลื่อนที่เพื่อเพิ่มช่องทางหรือทางเลือกสำหรับส่งเสริมการเรียนรู้ด้วยตนเองของนักศึกษา และการศึกษาพัฒนารูปแบบการศึกษาทางไกลด้วยเทคโนโลยี

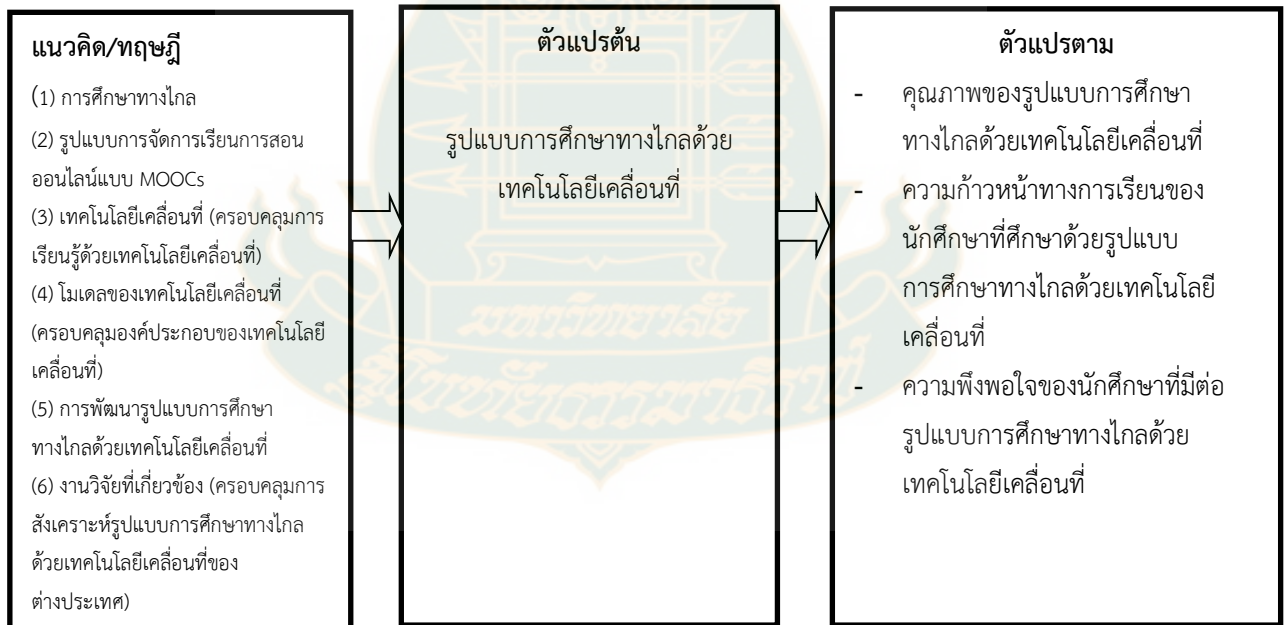
เคลื่อนที่ยังไม่มีการเปรียบเทียบในภาพรวมของนักศึกษาปริญญาตรี สาขาวิชาศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช งานวิจัยเรื่องการพัฒนา รูปแบบการศึกษาทางไกลด้วยเทคโนโลยีเคลื่อนที่สำหรับนักศึกษาปริญญาตรี สาขาวิชาศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช จะทำให้ได้ต้นแบบการศึกษาทางไกลด้วยเทคโนโลยีเคลื่อนที่สำหรับนักศึกษาปริญญาตรี สาขาวิชาศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช เพื่อให้เป็นประโยชน์ต่อการศึกษา ค้นคว้า และการเรียนรู้จากการศึกษาทางไกลด้วยเทคโนโลยีเคลื่อนที่ของนักศึกษาด้วยตนเอง และยังช่วยสร้างความมั่นใจให้นักศึกษาว่าสามารถเรียนจบการศึกษาตามความตั้งใจอีกด้วย

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

2.1 เพื่อพัฒนารูปแบบการศึกษาทางไกลด้วยเทคโนโลยีเคลื่อนที่สำหรับนักศึกษาปริญญาตรี สาขาวิชาศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช

2.2 เพื่อประเมินรูปแบบการศึกษาทางไกลด้วยเทคโนโลยีเคลื่อนที่สำหรับนักศึกษาปริญญาตรี สาขาวิชาศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช

3. กรอบแนวคิดการวิจัย

4. สมมติฐานของการวิจัย

4.1 รูปแบบการศึกษาทางไกลด้วยเทคโนโลยีเคลื่อนที่สำหรับนักศึกษาปริญญาตรี สาขาวิชาศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช มีคุณภาพอยู่ในระดับมาก

5. ขอบเขตการวิจัย

5.1 รูปแบบการวิจัย การวิจัยและพัฒนา

5.2 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

5.2.1 ประชากรในการศึกษา ประกอบด้วย 4 กลุ่ม ดังต่อไปนี้

1) กลุ่มที่ใช้สำหรับการประเมินร่างรูปแบบที่พัฒนาขึ้น ได้แก่ ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 10 ท่าน

2) กลุ่มที่ใช้สำหรับการประเมินบทเรียนที่พัฒนาขึ้น ได้แก่ ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 3 ท่าน

3) กลุ่มที่ใช้สำหรับประเมินผลสัมฤทธิ์ของนักศึกษาที่เรียนด้วยบทเรียนฯ และประเมินความพึงพอใจต่อรูปแบบการศึกษาทางไกลด้วยเทคโนโลยีเคลื่อนที่ฯ ได้แก่ นักศึกษาปริญญาตรี ที่ลงทะเบียนเรียน ชุติวิชา 10141 วิทยาศาสตร์ เทคโนโลยีและสิ่งแวดล้อมเพื่อชีวิต ในภาคปลายปี การศึกษา 2561 จาก 3 แขนงวิชา (สารสนเทศศาสตร์ ไทยคดีศึกษา และภาษาอังกฤษ) สาขาวิชาศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช

4) กลุ่มที่ใช้สำหรับการประเมินรูปแบบที่พัฒนาขึ้น ได้แก่ ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 5 ท่าน

5.2.2 กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ นักศึกษาปริญญาตรี ที่ลงทะเบียนเรียน ชุติวิชา 10141 วิทยาศาสตร์ เทคโนโลยีและสิ่งแวดล้อมเพื่อชีวิต ในภาคปลายปีการศึกษา 2561 จาก 3 แขนงวิชา (สารสนเทศศาสตร์ ไทยคดีศึกษา และภาษาอังกฤษ) สาขาวิชาศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ใช้วิธีการสุ่มแบบกลุ่ม (3 กลุ่ม) โดยเลือกตัวแทนจากแต่ละกลุ่มให้มีจำนวนที่เท่ากัน กลุ่มละ 10 คน รวมเป็น 30 คน

5.3 ขอบเขตด้านเนื้อหา

ตัวแปรที่ศึกษาคือ คุณภาพของรูปแบบการศึกษาทางไกลด้วยเทคโนโลยีเคลื่อนที่ฯ ความก้าวหน้าทางการเรียนของนักศึกษาที่ศึกษาด้วยรูปแบบการศึกษาทางไกลด้วยเทคโนโลยีเคลื่อนที่ฯ และความพึงพอใจของนักศึกษาที่มีต่อรูปแบบการศึกษาทางไกลด้วยเทคโนโลยีเคลื่อนที่ฯ

5.4 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

5.4.1 รูปแบบการศึกษาทางไกลด้วยเทคโนโลยีเคลื่อนที่ฯ สำหรับนักศึกษาปริญญาตรี สาขาวิชาศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช

5.4.2 แบบประเมินรูปแบบการศึกษาทางไกลด้วยเทคโนโลยีเคลื่อนที่ฯ สำหรับนักศึกษาปริญญาตรี สาขาวิชาศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช

5.4.3 แบบทดสอบก่อนและหลังการศึกษาทางไกลด้วยเทคโนโลยีเคลื่อนที่ฯ สำหรับนักศึกษาปริญญาตรี สาขาวิชาศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช

5.4.4 แบบสอบถามความพึงพอใจของนักศึกษาที่มีต่อรูปแบบการศึกษาทางไกลด้วยเทคโนโลยีเคลื่อนที่ฯ สำหรับนักศึกษาปริญญาตรี สาขาวิชาศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช

5.5 ขอบเขตด้านเวลา 12 เดือน

6. นิยามศัพท์เฉพาะ

6.1 รูปแบบการศึกษาทางไกล หมายถึง รูปแบบการศึกษาที่เปิดโอกาสทางการศึกษาให้กับผู้เรียนสามารถเรียนรู้ด้วยการใช้เทคโนโลยีที่มีการพัฒนาอย่างดีมีคุณภาพ ทำให้ผู้เรียนสามารถศึกษาค้นคว้าและเรียนรู้ด้วยตนเองได้

6.2 เทคโนโลยีเคลื่อนที่ หมายถึง เทคโนโลยีแบบพกพาเพื่อสนับสนุนผู้เรียนให้สามารถเรียนได้ทุกสถานที่และทุกเวลา ผ่านโทรศัพท์มือถือหรือสมาร์ตโฟน

6.3 รูปแบบการศึกษาทางไกลด้วยเทคโนโลยีเคลื่อนที่ หมายถึง รูปแบบการศึกษาทางไกลด้วยเทคโนโลยีเคลื่อนที่ สำหรับ นักศึกษาปริญญาตรี สาขาวิชาศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช โดยองค์ประกอบของรูปแบบการศึกษาทางไกลด้วยเทคโนโลยีเคลื่อนที่ฯ มีทั้งหมด 4 องค์ประกอบ 1) องค์ประกอบด้านปัจจัยนำเข้า 2) องค์ประกอบด้านกระบวนการ 3) องค์ประกอบด้านผลลัพธ์ และ 4) องค์ประกอบด้านข้อมูลป้อนกลับ ส่วนขั้นตอนของรูปแบบการศึกษาทางไกลด้วยเทคโนโลยีเคลื่อนที่ฯ มีทั้งหมด 9 ขั้นตอน คือ ขั้นที่ 1 การวิเคราะห์ผู้เรียน ขั้นที่ 2 การกำหนดวัตถุประสงค์ของการเรียน ขั้นที่ 3 ผู้สอนทางไกล ผู้เรียนทางไกล และบุคลากรสนับสนุนด้านเทคโนโลยีการศึกษา ขั้นที่ 4 การจัดสภาพแวดล้อมการเรียนและเทคโนโลยีที่สนับสนุนการเรียนรู้ ขั้นที่ 5 สื่อบทเรียนการศึกษาทางไกลผ่านเทคโนโลยีเคลื่อนที่ฯ ขั้นที่ 6 การดำเนินกิจกรรมการเรียนการสอน ขั้นที่ 7 การประเมินผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักศึกษา ขั้นที่ 8 การประเมินประสิทธิภาพของรูปแบบการศึกษาทางไกลด้วยเทคโนโลยีเคลื่อนที่ฯ และขั้นที่ 9 ข้อมูลป้อนกลับเพื่อปรับปรุงการเรียนการสอน โดยรูปแบบการศึกษาทางไกลด้วยเทคโนโลยีเคลื่อนที่ฯ มีการนำเสนอและการทำงานบทเรียนการศึกษาทางไกลในระบบการจัดการเรียนการสอน MOODLE ของมหาวิทยาลัย ผ่านโทรศัพท์มือถือหรือสมาร์ตโฟน

7. ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

7.1 ผลการวิจัยจะได้ต้นแบบการศึกษาทางไกลด้วยเทคโนโลยีเคลื่อนที่สำหรับนักศึกษาปริญญาตรี สาขาวิชาศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช

7.2 ผลการวิจัยจะได้แนวทางการพัฒนาการศึกษาทางไกลด้วยเทคโนโลยีเคลื่อนที่ของมหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราชและสถาบันการศึกษาทางไกลให้มีประสิทธิภาพต่อไป